

Сутність та зміст поняття ефективності оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України

Магась Г. А.,

Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

Стаття присвячена дослідженню ефективності оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України. Автором на підставі досвіду оперативно-службової діяльності органів та підрозділів Державної прикордонної служби України (ДПСУ), аналізу науково-методичної літератури та нормативно-правової бази проаналізовано теоретичні підходи науковців щодо поняття ефективності та виокремлено ознаки цього поняття у сфері охорони державного кордону України, зокрема її сутності та змісту. Ефективність оперативно-службової діяльності визначена як рівень виконання завдань по забезпеченню недоторканності державного кордону органами (підрозділами) Державної прикордонної служби, визначений співвідношенням досягнутих результатів і витрачених для цього сил, засобів, часу та інших ресурсів. Головна мета оцінки ефективності – виявлення вузьких (проблемних) місць в охороні державного кордону, резервів підвищення ефективності та вироблення науково обґрунтованої стратегії і тактики по використанню цих резервів на практиці.

Ключові слова: державне управління; охорона державного кордону; оперативно-службова діяльність; ефективність; сутність; зміст

Essence and content of the concept of efficiency of operative-official activity of the State border guard service of Ukraine

Mahas H. A., B. Khmelnytskyi National academy of the State border guard service of Ukraine

Becoming of Ukraine as the democratic, legal, social state stipulates the necessity of improvement of public policy in the sphere of guard of state border, system of its organs, and also process of public administration in the field of guard of the state border, in fact that effectiveness of law-enforcement activity on a border depends in a great deal on an effective management.

The article is devoted to research of efficiency of operative-official activity of the State border guard service of Ukraine. The author on the basis of experience of operative-official activity of organs and units of the State border guard service of Ukraine (SBGS), analysis of scientifically-methodical literature and normative-legal base has analysed theoretical approaches of scientists in relation to the concept of efficiency and has distinguished the signs of this concept in the field of guard of the state border of Ukraine, in particular its essence and content.

To guard the state border effectively – means foremost to provide its inviolability. It is the main thing. From the state point of view it is not indifferently, how many forces and facilities are spent for the decision of this task, at what directions and levels basic efforts are concentrated on, as the nearest plans will be correlated with perspective. That is effective guard of the state border means also some resource criteria, that is characterize execution of the organs of SBGS, detachments of the Marine guard, aviation units of some operative-official tasks.

Examining general formulations of concept «efficiency», it is possible to set forth three fundamental positions that must be in any determination.

1. Efficiency foresees the presence of aim and depends on different factors, such as, for example, as content of tasks that are solved by the system, condition of the system, character of environment and others.

2. Efficiency can change (characterized by dynamic), character of its changes can be measured by a certain number that hesitates from a zero to some maximal value in ideal conditions. Thus this number must absorb for itself very many factors, on which efficiency depends on, - is complication of the system, development of corresponding normative base, level of training of personnel, optimality of control system and other.

3. Efficiency must adequately represent all results of functioning of objects through such, for example, indexes (in most cases it is talked about the system or set of indexes of efficiency), as probability of some

event, average expected value (mathematical value) of some casual size, actual results of the executed activity and so on. It is necessary to notice that today it is not yet worked out by a theory such general index, which would represent all factors the efficiency of which depends on that correctly.

Thus, in order a determination of efficiency represents all complication and specific of that sphere in full volume, where it is used it must conform some requirements : a) to represent an aim the system functions for the achievement of which; b) to show the concrete conditions of activity of the system; c) to characterize resources at that the aim of functioning of the system is achieved; d) to show a dynamics of changes of factors, that influence on efficiency; e) to give a complex estimation to the results of operative-official activity of SBGS (through the system of corresponding criteria).

Taking into account the above-mentioned and taking into account specific functions that is executed by SBGS of concept «Efficiency of operative-official activity» it is possible to define as a level of implementation of tasks on the State border guard service, certain correlation of the attained results and used for this purpose forces, facilities, time and other resources.

Both an analysis of efficiency of the state border protection on results of operative-official activity of organs of SBGS and prognostication of efficiency is not an end in itself. A primary objective during realization of this work is a detection of narrow (problem) points in the state border protection, reserves of increase of efficiency and making of scientifically reasonable strategy and tactics on usage of these reserves in practice.

Keywords: public administration; state border protection; operative-official activity; efficiency; essence; content

Сущность и содержание понятия эффективности оперативно-служебной деятельности Государственной пограничной службы Украины

Магась Г. А.,

Национальная академия Государственной пограничной службы Украины им. Б. Хмельницкого

Статья посвящена исследованию эффективности оперативно-служебной деятельности Государственной пограничной службы Украины. Автором на основании опыта оперативно-служебной деятельности органов и подразделений Государственной пограничной службы Украины (ГПСУ), анализа научно-методической литературы и нормативно-правовой базы проанализированы теоретические подходы ученых относительно понятия эффективности и выделены признаки этого понятия в сфере охраны государственной границы Украины, в частности ее сущности и содержания. Эффективность оперативно-служебной деятельности определена как уровень выполнения заданий по обеспечению неприкосновенности государственной границы органами (подразделениями) Государственной пограничной службы, определенный соотношением достигнутых результатов и потраченных для этого сил, средств, времени и других ресурсов. Главная цель оценки эффективности – выявление узких (проблемных) мест в охране государственной границы, резервов повышения эффективности и выработки научно обоснованной стратегии и тактики по использованию этих резервов на практике.

Ключевые слова: государственное управление; охрана государственной границы; оперативно-служебная деятельность; эффективность; сущность; содержание

Постановка проблеми.

Становлення України як демократичної, правової, соціальної держави обумовлює необхідність удосконалення державної політики в сфері охорони державного кордону, системи її органів, а також самого процесу державного управління у сфері охорони державного кордону, адже результативність правоохоронної діяльності на кордоні багато в чому залежить від ефективного управління.

Державне управління в сфері охорони державного кордону – специфічна, законодавчо

визначена, чотирьохрівнева діяльність ієрархічно підпорядкованих органів Держприкордонслужби виконавчо-розпорядчого та безпосередньо організуючого характеру, що впливає на діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, організацій, господарюючих підприємств незалежно від форми власності, інших юридичних та фізичних осіб, діяльність яких здійснюється у прикордонній смузі, контрольованих прикордонних районах, виключній (морській) економічній зоні або пов'язана із функціонуванням державного кордону України [1]. Тому незаперечною особ-

ливiстю сучасного стану українського суспiльства є необхіднiсть пошуку теоретико-методологiчних основ розвитку держави, суб'єктiв державного управлiння, визначення i впровадження оптимальних форм їх взаємодiї. На сьогодні проблеми ефективної дiяльностi органiв та пiдроздiлiв, методи їх вирiшення в загальнiй системi управлiння органiв та пiдроздiлiв Державної прикордонної служби лежать у полi зору керiвництва ДПСУ [2], що свiдчить про актуальнiсть вивчення теоретичних та методологiчних аспектiв процесу державного управлiння у сферi охорони державного кордону. Разом iз тим, сучаснi процеси в системi охорони державного кордону набули нових рис та особливостей, тому видається актуальним дослідження теоретичних пiдходiв щодо державного управлiння у сферi охорони державного кордону з урахуванням основних функцiй ДПСУ.

Аналіз досліджень і публікацій.

У наукових публікацiях останнiх рокiв, присвячених державному управлiнню, розглядалася проблематика економiчних вiдносин, закономірностей та методiв вирiшення соціальних завдань. Разом iз тим питання державного управлiння у сферi охорони державного кордону на сучасному етапi ще не отримали комплексного вивчення. Питаннями дослідження державного управлiння займалися вченi Г. Атаманчук, О. Андрико, В. Бакуменко, І. Бачило, Д. Безносенко, В. Довгань, І. Дробуш, С. Дубенко, Д. Іщенко, С. Кравченко, М. Литвин, А. Махнюк, О. Мельников, В. Назаренко, О. Радченко, А. Семенченко, О. Шаптала, О. Шинкарук.

Метою статтi є дослідження поняття ефективностi оперативно-службової дiяльностi Державної прикордонної служби України, зокрема її сутностi та змісту.

Виклад основного матеріалу.

Говорячи про основи вирiшення проблеми ефективностi в органах ДПСУ, важливо з'ясувати, що ж розумiється пiд ефективнiстю охорони державного кордону, в чому суть наукових основ аналізу i оцiнки ефективностi, зміст та форма вираження. Ефективнiсть – від прикметника «ефективний» – ефект, що призводить до потрібних результатiв, дiєвий. Пiд ефектом розумiється дiя, яка вироблена ким-небудь або чим-небудь, результат, наслідок будь-чого.

Ефективно охороняти державний кордон означає, передусiм, забезпечити його недоторканiсть. Це головне. З державної точки зору далеко не

байдуже, скiльки витрачається сил i засобiв для вирiшення цього завдання, на яких напрямках i рiвнях зосереджуються основнi зусилля, як будуть спiввiднесенi найближчi плани з перспективними. Тобто ефективна охорона державного кордону має на увазi i певнi ресурснi критерiї, якими характеризується виконання органами ДПСУ, загонами Морської охорони, авiацiйними частинами певних оперативно-службових завдань.

Згiдно теорiї даного питання область можливих значень ефективностi обмежується рядом чинникiв (рис. 1). Найвище значення ефективностi – в області, обмеженiй точками А, В, С, Д, найменше – в області, обмеженiй точками А, Д, Е. Будь-яка змiна значень чинникiв неминуче вiдображається на значеннi ефективностi.

Отже, визначення сутi ефективностi – питання далеко не таке просте, як може здатися на першiй погляд. Тiльки глибоке його дослідження може надати вiдповiдь, на що i як направити зусилля, щоб пiдвищити ефективнiсть оперативно-службової дiяльностi органiв ДПСУ.

Поняття ефективностi можна i необхідно розглядати як в широкому сенсi слова, тобто в загальнонауковому планi, так i у вузькому, стосовно конкретної сфери його застосування. Поряд iз тим конкретнiсть сфери застосування не повинна змiнювати сутi i основних положень загальнонаукового поняття ефективностi, вона повинна в повному обсязi вiдповiдати вимогам, що висуваються до формулювання поняття.

Рисунок 1 – Вплив рiзних чинникiв на ефективнiсть охорони державного кордону (принципова схема): I – кiлькiсть технiчних засобiв; II – iнформацiйне перенавантаження органiв управлiння; III – об'єм ресурсiв, що витрачаються; IV – рiвень впровадження досягнень науково-технiчного прогресу в практику; V – якiсть функцiонування системи управлiння.

Отже, розглянемо як розумiється ефективнiсть у широкому сенсi слова. Аналіз ряду джерел [3-10] вказує на те, що бiльшiсть авторiв розумiють пiд ефективнiстю ступiнь пристосування або пристосованостi системи до виконання поставлених перед нею завдань. Подiбне загальне формулювання з незначними змiнами можна зустрiти практично в кожнiй iз робiт, присвячених проблемi ефективностi. Таким чином, розглядаючи загальнi формулювання поняття «ефективнiсть», можна сформулювати три принципових положення, якi повиннi бути присутнiми в будь-якому визначеннi.

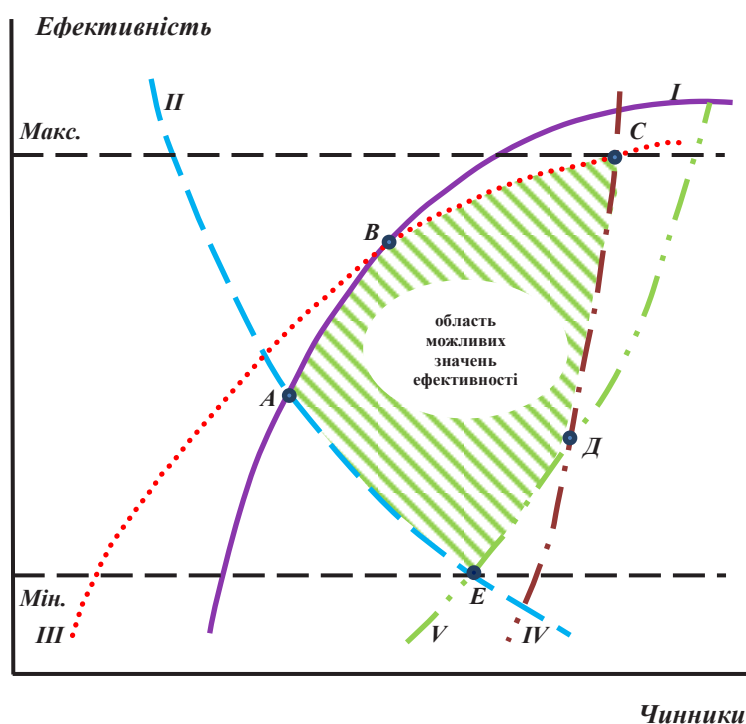

Рис. 1. Вплив різних чинників на ефективність охорони державного кордону (принципова схема)

1. Ефективність передбачає наявність мети і залежить від ряду факторів, таких, наприклад, як зміст завдань, що вирішуються системою, стан системи, характер навколишнього середовища та ін.

2. Ефективність може змінюватися (характеризується динамічністю), характер її змін може бути вимірний певним числом, яке коливається від нуля до деякого максимального значення в ідеальних умовах. Причому це число повинно увібрати в себе дуже багато чинників, від яких залежить ефективність, складність системи, розвиненість відповідної нормативної бази, рівень підготовки кадрів, оптимальність системи управління та ін.

3. Ефективність повинна адекватно відображати всі результати функціонування об'єктів через такі, наприклад, показники (в більшості випадків говорять про систему або наборі показників ефективності), як імовірність якої-небудь події, середнє очікуване значення (математичне очікування) деякої випадкової величини, фактичні результати виконання завдання та ін. Слід зауважити, що сьогодні теорією ще не вироблено такого загального показника, який би правильно відображав всі фактори, від яких залежить ефективність.

В усіх наведених визначеннях ефективності чітко простежується мета, а також залежність ефективності від певних чинників. В поняття

ефективності закладені динамічність, а також вимірність, проте остання виражається лише вірогідністю події, що змінюється від нуля до одиниці. Жодне з визначень не містить у собі обов'язкової наявності системи показників для оцінки ефективності охорони державного кордону. Таким чином, у наведених вище формулюваннях спостерігається певна девальвація загальнонаукового поняття ефективності, при цьому об'єм і зміст цього поняття звелися лише до одного показника – вірогідності виконання завдання.

Перетворення змісту поняття «ефективність» на поняття «вірогідність» виконання завдання під час вивчення охорони державного кордону як складного суспільно-політичного, вочевидь, буде не досить коректним із наукової точки зору. Аналізуючи поняття ефективності стосовно конкретної сфери його застосування, тобто у вузькому значенні слова, слід відмітити, що при всьому різноманітті визначень ефективності, які зустрічаються в наукових працях, стосовно конкретних сфер її застосування є один компонент, який присутній у всіх визначеннях – це ресурси або витрати, необхідні для виконання завдання. Так, наприклад, у роботі М. М. Чумакова та Є. І. Серебряного загальна модель ефективності системи включає вихідний ефект і витрати [11].

У Військовому енциклопедичному словнику під ефективністю бойового застосування військ (сил) розуміється «ступінь реалізації бойових можливостей військ (сил) у бою (операції); оцінюється величиною нанесеного противнику ураження та виконанням бойових завдань з урахуванням понесених втрат, витрачених матеріальних засобів і часу» [12].

Найбільшою мірою загальне визначення поняття ефективності, в якому відображаються витрати або ресурси, деталізоване в економічній науці, де витрати та результати можна практично завжди визначити в грошовому або іншому натуральному вираженні. Так, ефективність розглядається як відношення економічного і соціального ефекту до необхідних витрат для його досягнення [13], як відношення позитивних кінцевих результатів до об'єму використаних або витрачених ресурсів [14]. Ефективною вважається лише та організація, яка успішно здійснює свої цілі, а саме коли витрати і результати, тобто її входи і виходи, є задовільними [15]. Ефективність у формалізованому вигляді є відношенням ефекту (результату) до затрат. При цьому ефектом і витратами можуть виступати показники, які характеризують різні сторони діяльності системи. Ефективність вирішення завдань – це вже поняття, обумовлене зниженням витрат праці на їх рішення і підвищенням ефективності функціонування керованого об'єкту за рахунок оптимального використання людських, матеріальних, фінансових та інших ресурсів [16].

Наведені формулювання дають можливість зробити висновок про те, що поняття ефективності при розгляді його в конкретній сфері, у тому числі в сфері охорони державного кордону, повинно обов'язково враховувати ресурси (витрати).

На даний час теорія охорони державного кордону України проходить якісно новий етап свого розвитку, коли суттєво розширюються її рамки, до обороту залучаються усі нові знання, приводиться у відповідність з останніми даними науки її понятійний апарат, різко зросла в якісному і кількісному відношенні наукова база діяльності органів ДПСУ і т. п. Тому існує нагальна необхідність уточнення поняття ефективності у сфері охорони державного кордону з метою більш повного відображення діючої практики та специфіки оперативно-службової діяльності органів ДПСУ.

При цьому, очевидно, доведеться відійти в понятті ефективності від її тлумачення як вірогідності якоїсь події у зв'язку з тим, що, засто-

совуючи тільки імовірнісний підхід, ми можемо охопити лише якісь майбутні події. Разом із тим ефективність це не лише оцінка майбутнього, але, передусім, це оцінка минулого, тобто оцінка якихось виконаних завдань. Подібних завдань, які вимагають оцінку з позиції ефективності, в практиці охорони державного кордону зустрічається досить багато. Аналіз наукових праць вчених у сфері охорони державного кордону свідчить, що приблизно в 90% цих робіт під поняттям ефективності розуміється оцінка лише тих результатів охорони державного кордону, яку ми очікуємо в результаті прийнятого рішення. Практиками приблизно в 95% випадків під поняттям ефективності розуміється лише оцінка того, що вже відійшло в минуле, тобто результати оперативно-службової діяльності за рік, квартал, добу. Проте є доцільна необхідність щодо обов'язкового дотримання комплексного підходу до його розуміння – розгляд як очікуваних, так і фактичних результатів охорони державного кордону, хоча у ряді випадків допускається його усікання, а якщо точніше – відсікання однієї зі складових поняття ефективності.

Таким чином, для того, щоб визначення ефективності відображало в повному об'ємі усю складність та специфіку тієї сфери, де воно застосовується, воно повинне відповідати ряду вимог: а) відображати мету, для досягнення якої функціонує система; б) висвітлювати конкретні умови діяльності системи; в) характеризувати ресурси, при яких досягається мета функціонування системи; г) показувати динаміку зміни чинників, які впливають на ефективність; д) давати комплексну оцінку результатам оперативно-службової діяльності ДПСУ (через систему відповідних критеріїв).

Враховуючи вищевикладене та з урахуванням специфічних функцій, які виконує ДПСУ, поняття «Ефективність оперативно-службової діяльності» можна визначити як рівень виконання завдань по забезпеченню недоторканності державного кордону органами (підрозділами) Державної прикордонної служби, визначений співвідношенням досягнутих результатів і витрачених для цього сил, засобів, часу та інших ресурсів.

Це загальне визначення, на нашу думку, розкриває ефективність оперативно-службової діяльності з різних сторін з урахуванням специфіки оперативно-службової діяльності регіонального управління, органу охорони державного кордону, загону Морської охорони, авіаційної частини, прикордонного підрозділу.

Таким чином, ефективність оперативно-службової діяльності у найзагальнішому вигляді характеризується співвідношенням результатів оперативно-службової діяльності органів ДПСУ (R) і витрачених для цього ресурсів (Q), при цьому жоден показник окремо не дає досить повної характеристики ефективності. Виходячи з практики вирішення подібних завдань в інших сферах, результати і ресурси можуть співставлятися різними способами, а отримані критерії мають не лише різну форму, але й дещо різний сенс, акцентуючи ту чи іншу сторону поняття ефективності:

- критерій R/Q характеризує результат, який отримується з одиниці витрачених (що витрачаються) ресурсів;

- критерій Q/R означає питому величину ресурсів, які приходяться на одиницю досягнутого (що досягається) результату.

Отже, ефективність оперативно-службової діяльності тим вище, чим менше витрачено ресурсів в одних і тих же умовах оперативної обстановки та чим більший результат досягнутий. Тобто значення ефективності, що виражається через критерій R/Q , повинно бути $E=R/Q \rightarrow \max$, а те що виражається через критерій $Q/R-E=Q/R \rightarrow \min$.

При цьому комплексний аналіз і оцінка ефективності оперативно-службової діяльності припускають всебічний і глибоко обґрунтований облік як фактичних, так і очікуваних результатів виконання завдань. Близьким до поняття ефективності є поняття надійності охорони державного кордону. Аналізуючи це поняття на основі практики його застосування, що встановилася у ДПСУ, в нормативних документах, управлінської діяльності, підготовці органів та штабів, можна побачити, що, будучи самостійними поняттями, надійність і ефективність мають ряд загальних і відмінних характеристик. При цьому в певному сенсі можна говорити, що надійність охорони державного кордону відбиває політичну сторону оперативно-службової діяльності ДПСУ, питання міждержавних відносин із суміжними країнами. Охорона державного кордону (в загальному сенсі) тільки тоді є дійсно надійною, тобто будь-які спроби порушити його рішуче припиняються, коли ефективність охорони кордону має максимально можливе значення. Таким чином, надійність є синонімом поняття ефективності оперативно-службової діяльності з точки зору недоторканості території. Сутністю оперативно-службової діяльності, як було зазначено вище, є певне співвідношення

фактичних або очікуваних результатів виконання завдань охорони кордону R і витрачених для цього сил, засобів, часу та інших ресурсів Q . Отже, R і Q – складові елементи ефективності, що розглядається як єдине ціле, а їх співвідношення є, фактично, змістом ефективності охорони державного кордону. Розглянемо більш докладно, що в теорії ефективності оперативно-службової діяльності слід розуміти під результатами R і ресурсами Q .

Ефективність оперативно-службової діяльності конкретним підрозділом, органом або ДПСУ в цілому, так само як і ефективність охорони кожної ділянки державного кордону, кожного напрямку характеризується своєю сукупністю конкретних результатів оперативно-службової діяльності.

Наприклад, для відділу прикордонної служби IV категорії (без наявних пунктів пропуску на ділянці відповідальності) це число затриманих порушників державного кордону до загального їх числа, зміна кількості затриманих по місяцях, припинені озброєні провокації на державному кордоні відносно всіх інших провокацій і т. п. Для ОКПП (відділу прикордонної служби типу А) сукупність конкретних результатів оперативно-службової діяльності включатиме відсоток затриманих порушників кордону та порушників режиму в пункті пропуску через державний кордон, співвідношення кількості виявленої і затриманої контрабанди, кількість пропущених через державний кордон осіб та транспортних засобів і т. п. Для загонів (дивізіонів) Морської охорони ефективність охорони державного кордону буде характеризуватися відносною кількістю оглянутих суден (кораблів) – порушників режиму державного кордону, підвищенням можливостей по охороні кордону (кількістю оглянутих (промоніторинних) районів плавання, рейдів), кількістю затриманих порушників кордону у відсотках і т. п. Ефективність охорони державного кордону авіацією ДПСУ характеризується процентним відношенням затриманих за допомогою авіації порушників кордону, відносною кількістю вилітів літаків (вертольотів) на охорону кордону і т.д.

Отже, ефективність охорони державного кордону може бути охарактеризована лише через систему результатів оперативно-службової діяльності. Мовою математики це поняття може бути зображене у вигляді $R=\{R_1, R_2, \dots, R_i\}$ (1)

Де R_1, R_2, \dots, R_i – результати охорони державного кордону за різними напрямами та аспектами

оперативно-службової діяльності ДПСУ, які безпосередньо відображають або впливають на міру досягнення цілей охорони кордону.

Наступним кроком є з'ясування того, що слід розуміти під ресурсами при вирішенні проблеми ефективності ОСД. У загальному випадку під ресурсами може розумітися сумарна вартість використаних на певній ділянці кордону озброєння, техніки, технічних засобів, виражена в грошових одиницях, що дозволяє наочно оцінити ефективність ОСД на різних напрямках. Разом із тим при визначенні ефективності (E) за критерієм R/Q (або Q/R) ділити чисельник на знаменник не можна, оскільки інакше суть ефективності втрачає сенс. Крім сумарної вартості озброєння і техніки, під ресурсами також може розумітися: кількість особового складу в підрозділі, органі охорони державного кордону, в розрахунках і т. д.; кількість витрачених мотогодин на вирішення конкретного завдання; кількість фахівців з обслуговування техніки, час і ін. Як і результати, ресурси також представляють собою сукупність конкретних даних $Q = \{Q_1, Q_2, \dots, Q_i\}$ (2)

Де Q_1, Q_2, \dots, Q_i – дані по видах ресурсів. Ефективність охорони державного кордону, як уже зазначалося вище, характеризується цілою низкою результатів оперативно-службової діяльності (реальних чи прогнозованих). Частина з них (може, і один) має вирішальне значення для ефективності (наприклад, відсоток затримань порушників кордону силами і засобами прикордонного підрозділу, ймовірність виявлення порушників, кількість випадків припинення переміщення через державний кордон в пунктах пропуску наркотичних та радіоактивних речовин і т. д.). Інші результати менш значні (наприклад, відсоток припинених випадків незаконного переміщення через кордон тварин, які можуть завдати шкоди естетичному вихованню громадян, і т. д.). Тому окремими науковцями та практиками висловлюються ідеї, що для аналізу ефективності повинен бути обраний один показник, який відображає ефективність з точки зору вирішення головного завдання органів ДПСУ (наприклад, ефективність з точки зору виявлення та затримання порушників державного кордону).

Теоретично такі ідеї містять раціональне зерно. Практично подібні завдання повинні вирішуватися абсолютно конкретно. Якщо для органу управління ефективність охорони державного кордону в цілому може бути виражена співвідношенням безлічі результатів оперативно-службової діяльності органів (підрозділів) охорони державного кордону та даних, які характеризують ресурси: $E = R/Q = \{R_1, R_2, \dots, R_i\} / \{Q_1, Q_2, \dots, Q_i\}$ (3) або $E = Q/R = \{Q_1, Q_2, \dots, Q_i\} / \{R_1, R_2, \dots, R_i\}$ (4) то при вирішенні органом управління часткових питань ефективність може характеризуватися лише з точки зору вирішення головного завдання – результатів охорони державного кордону, які в свою чергу і є найважливішим результатом. Відповідно, вибирається критерій ефективності. При цьому результати повинні відображати оперативно-службову діяльність органів (підрозділів) за певний період часу. Тобто необхідно врахувати ресурс Q , яким є час.

Таким чином, під ефективністю оперативно-службової діяльності можна розуміти співвідношення фактичних результатів ОСД, обмежених часовими рамками (найважливіший результат)

R_o до потенційно можливих результатів (найважливішого результату) R_i : $E = R_o / R_i$ (5)

Висновки.

Слід зазначити, що до проблеми ефективності оперативно-службової діяльності потрібно підходити діалектично і творчо та пам'ятати, що охорона кордону – винятково складне і багатопланове суспільно-політичне явище, яке характеризується великою кількістю факторів, як таких, які підлягають формалізації, так і таких, які не підлягають формалізації.

Як аналіз ефективності охорони державного кордону за результатами оперативно-службової діяльності органів ДПСУ, так і прогнозування ефективності не є самоціллю. Головна мета при проведенні цієї роботи – виявлення вузьких (проблемних) місць в охороні державного кордону, резервів підвищення ефективності та вироблення науково обгрунтованої стратегії і тактики по використанню цих резервів на практиці.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці критеріїв оцінки ефективності оперативно-службової діяльності органів (підрозділів) Державної прикордонної служби України.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Магась Г. А. «Теоретичні засади державного управління в прикордонній сфері» / Г. А. Магась // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць ОРІДУ НАДУ. – 2013. – № 1. – С. 23-26.
2. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби України до 2020 року, схвалена розпорядженням КМУ від 23.11.2015 р. №1189-р.
3. Мисик А. Б. Методика організації роботи штабу прикордонного загону щодо вирішення типових завдань охорони державного кордону. Навчальний посібник / А. Б. Мисик. – Харків, 2001.
4. Ставицкий О. Н. Методика оценки эффективности служебно-боевой деятельности войск направления ПВУ: дис. ... кандидата воен. наук: 20.01.04 / О. Н. Ставицкий. – Хмельницький, 1999. – 186 с.
5. Чуев Ю. В. Исследование операций в военном деле. – М.: Воениздат, 1970.
6. Рабочая книга по прогнозированию / под ред. И. В. Бестужева-Лады. – М.: Мысль, 1982. – 420 с.
7. Денисов А. А. Теория Больших систем управления / А. А. Денисов, Д. Н. Колесников. – Л.: Энергоиздат, 1982. – 280 с.
8. Алтухов П. К. Основы теории управления войсками / П. К. Алтухов. – М.: Воениздат, 1984. – 160 с.
9. Справочник по исследованию операций / под ред. Ф. А. Матвейчука. – М.: Воениздат, 1979.
10. Лесин А. А. Системы поддержки управленческих и проектных решений / А. А. Лесин, В. Н. Мальцев. – Л., 1990.
11. Чумаков Н. М. Оценка эффективности сложных технических устройств / Н. М. Чумаков, Е. И. Серебряный. – М., 1980.
12. Военный энциклопедический словарь. – М., 1986. – с. 837.
13. Русинов Ф. М. Эффективность управления: Наука и практика / Ф. М. Русинов. – М., 1984.
14. Управление народным хозяйством: Словарь. – М., 1983.
15. Мароши М. Организация, стимулирование, эффективность / М. Мароши. – М., 1981.
16. Автоматизированные системы управления и руководитель. – М., 1983.

REFERENCES

1. Mahas, H.A. (2013). «Teoretychni zasady derzhavnoho upravlinnia v prykordonnii sferi» [Theoretical principles of the state administration in a frontier sphere]. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia: zbirnyk naukovykh prats ORIDU NADU, 1, 23-26 [in Ukrainian].
2. Stratehiia rozvytku Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy do 2020 roku [Strategy of development of the State border guard service of Ukraine to 2020], skhvalena rozporiadzhenniam KМУ vid 23.11.2015 r. №1189-r [in Ukrainian].
3. Mysyk, A.B. (2001). Metodyka orhanizatsii roboty shtabu prykordonnoho zahonu shchodo vyrishennia typovykh zavdan okhorony derzhavnoho kordonu [Methodology of organization of activity of the border guard detachment headquarters on solving of typical tasks of the state border protection]. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Stavitskyi, O.N. (1999). Metodyka otsenky efektyvnosti sluzhebno-boevoi deiatelnosti voisk napravleniya PVU [Methodology of estimation of efficiency of officially-combat activity of troops of direction of Border guard troops of Ukraine]. Candidate's thesis. Khmelnytskyi [in Russian].
5. Chuev, Yu.V. (1970). Issledovanie operatsyi v voennom dele [Analysis of operations on military science]. Moscow: Voenyizdat [in Russian].
6. Bestuzhev-Lada, I.V. (Eds.). (1982). Rabochaia knyha po prohnozyrovaniyu [Working book on prognostication]. Moscow: Mysl [in Russian].
7. Denysov, A.A., & Kolesnikov, D.N. (1982). Teoriia Bolshykh system upravleniya [Theory of large control management systems]. Leningrad: Jenergoizdat [in Russian].
8. Altukhov, P.K. (1984). Osnovy teoryi upravleniya voiskamy [Bases of management theory by troops]. Moscow: Voenyizdat [in Russian].
9. Matveichuka, F.A. (1979). Spravochnyk po yssledovaniyu operatsyi [Reference book about analysis of operations]. Moscow: Voenyizdat [in Russian].
10. Lesyn, A.A., & Maltsev, V.N. (1990). Sistemy podderzhky upravlencheskikh y proektnykh reshenii [Systems of support of administrative and project decisions]. Leningrad [in Russian].
11. Chumakov, N.M., & Serebrianyi, E.Y. (1980). Otsenka efektyvnosti slozhnykh tekhnicheskikh ustroystv [Estimation of efficiency of difficult technical devices]. Moscow [in Russian].
12. Voennyi entsyklopedycheskyi slovar [Military encyclopedic dictionary] (1986). Moscow [in Russian].
13. Rusynov, F.M. (1984). Effektyvnost upravleniya [Management efficiency]. Nauka y praktyka. Moscow [in Russian].
14. Uprvlenye narodnym khaziaistvom [Management of national economy]. (1983). Slovar. Moscow [in Russian].

15. Maroshy, M. (1981). Orhanyzatsyia, stymulyrovanye, efektyvnost [Organization, stimulation, efficiency]. Moscow [in Russian].
16. Avtomatyzyrovannye systemy upravleniya y rukovodytel [Automated systems of management and leader]. (1983). Moscow [in Russian].

Магась Геннадій Анатолійович

Кандидат наук з державного управління, начальник кафедри оперативного мистецтва
Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
29000, м. Хмельницький, вул. Шевченка, 46

Mahas Henadii A.

Ph. D., chief of the operative art department
National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
46, Shevchenko Str., Khmelnytskyi, 29000, Ukraine

Email: lem-73@ukr.net

Цитування: Магась Г. А. Сутність та зміст поняття ефективності оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України / С. А. Квітка // *Аспекти публічного управління*. – 2018. – Т. 6. – № 4. – С. 55-63.

Citation: Mahas, H.A. (2018). Sutnist ta zmist poniattia efektyvnosti operatyvno-sluzhbovoi diialnosti Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [Essence and content of the concept of efficiency of operative-official activity of the State border guard service of Ukraine]. *Public administration aspects*, 6 (4), 55-63.

Стаття надійшла / Article arrived: 10.05.2018

Схвалено до друку / Accepted: 17.05.2018